

# ივერი

**გაზეთი ღირს:**

|          |         |         |         |
|----------|---------|---------|---------|
| თვი      | მან. კ. | თვე     | მან. კ. |
| 12 . . . | 10 —    | 6 . . . | 6 —     |
| 11 . . . | 9 50    | 5 . . . | 5 50    |
| 10 . . . | 8 75    | 4 . . . | 4 75    |
| 9 . . .  | 8 —     | 3 . . . | 3 50    |
| 8 . . .  | 7 25    | 2 . . . | 2 75    |
| 7 . . .  | 6 50    | 1 . . . | 1 50    |

ცალკე ნომერი—ერთი შაური

„ივერიის“ ტელეფონი № 227

## ქართული თეატრი

ხუთშაბათს, 3 დეკემბერს,

### ბენეფისი ა. მ. პარბარეთელისა

ქართულ დრამატიულ საზოგადოების არტისტებისაგან, ძალბ. ეფ. მისხის და ბატონ. გუნიანის მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება

## რუსთაველი

ოთხ-მოქმედებიანი პიესა კ. მესხისა (სიუჟეტი აღებულია ბერის თხზულებიდან)

### II

## აყალ-მაყალი ცოლ-ქმარ შუა

ვოდევილი 1 მ. აქმ., თარგ. ა. კიკინაძისა.

მონაწილეობას მიიღებს მთელი დასი

ადგილებს: ფასი საბუნებისა.

დასაწყისი სწორედ 8 საათზედ.

რეჟისორნი მ. აბაშიძე და პ. მისხი.

ამ მოკლე ხანში დანიშნულია ქ-ნ ჩერკეზიშვილის ბენეფისი.

კვირას, 6 დეკემბერს, საღამოს 6 საათზედ ტფილისის სათავად აბნაურა ბანკის დარბაზში დანიშნულია

### საგანგებო კრება

ქართველთა საალბ-შიცემა ამხანაგობის

## „შუამავალისა“

(ეს კრება გაგრძელდება იქნება 29 ნოემბერს მომხდარ კრებისა).

კრება უსათუოდ შესატყვისი მისდა მიუხედავად, თუ რამდენა დაესწრობა მას წილის მატარებელი.

კრებამ უნდა აღიზიანოს: თავმჯდომარე კონტროლისა და ფირმის წარმომადგენელი, რომელიც თავს ანებებს 1899 წლიდან.

გარდა ამისა კრებას წარედგინება განსახილველად ზოგიერთი სხვა შინაური საქმეებიც.

წევრთ ამხანაგობისას არ გაეგზავნებთ ცალკე მოწვევის ბარათები. (3—5.—1)

## ტფილისის სახან-ნიკალა

რამ უძღვეს და დამტკიცებულის ამა წლის 8 ივლისის დადგენილებით სამრეწველო განვითარების შესახებ გაცემა სამრეწველო მოწყობათა და ბიულეტენისა და სხვა ტფილისის გუბერნიის და საქათლის ოლქის ვეფხის სახანამ, ხოლო 15 დეკემბრიდან განსჯენ აგრეთვე ტფილისის საგუბერნიო განკარგებას და სამხრო ქალაქების მამანსახლისები, იწვევს ტფილისის გუბერნიის და საქათლის ოლქის ვაჭართა და მრეწველთა ესლავე შეუდგენ 1899 წლისათვის სამრეწველო საბუთის ქაღალდების აღებას. იმის შესახებ ცნობების შეტობა, თუ რა გვარი და რა ხარისხის საბუთის ქაღალდები უნდა აღიღოს, შეიძლება სახანაში და დავალობრივ სარგავებზე ინსპექტორებთან. განცხადებათა ბლანკები, რომელნიც დებულე-

ბის მე-123 მუხლის თანახმად, ეოველწლივ შეტანილ უნდა იქმნენ გამწვრვლ საკრებულოში არა უგვიანეს აპრილის თვისა, უსახელოდ მიეცემა საბუთის ქაღალდებთან ერთად შემოდ დასახელებულ დაწესებულებებთან, რომელნიც სამრეწველო მოწყობებს განსჯენ, და აგრეთვე სარგავებზე ინსპექტორებთან. (3—5.—1)

**ძირველი კერძო სამკურნალო ექიმის ნავსარდაიანისა** (კუთხეში, ვარონცოვის ძეგლის პირდაპირ) ავადმყოფთ იღებენ ექიმნი ყოველ დღე, კვირა დღეებს გარდა.

დილაობით:

ა. ა. ნავსარდაიანი, 11—12 საათ. საღამოს 6 საათი, ვენერული (სიფილისი) და საშარდეს ავადმყოფობანი.

გ. მ. ჩაქავანი, 9—10 საათ. სენულებანი: თვალისა, შინაგანი და ნერვებისა.

ზ. ა. ბაბანასიანი, 11—12 საათ. ქალთა სენით ავადმყოფებს.

ა. თ. პარტასკვიჩი—12—1 საათ. ყურის, ყელის, ცხვირის და გულის ავადმყოფ.

ბ. ბ. კარაპეტიაძე, 1—1 1/2 საათ. შინაგანი და ბავშვებისა.

ა. გ. გურჯია, 1 1/2—2 1/4 სა. შინაგანი და საშარდეს ავადმყოფობის.

საღამოობით:

გ. მ. მახვილასკვი.—6—7 საათ. შინაგანი და ბავშვების ავადმყოფ.

ა. ნ. შავკავსკი—6—7 საათ. ნერვების (ელექტროტერაპია), ვენერიული და კანის სნეულებ.

ბ. ა. ნავსარდაიანი—6 1/2—7 საათ.

ტ. ა. რუდეგო—სამკურნალოში გამოიყენებს ქიმიურად, მიკროსკოპიულად და ბაქტერიოლოგიურად შარდს, ნახველს, სისხლს, რძეს და სხვ.

რჩევა-დარიგებისა და რეცეპტების დაწერის ფასი ათი შაური; დარიგების უფასოდ; ფასი კონსილიუმისა და ოპერაციებისათვის—მორიგებით.

დირექტორი სამკურნალოსა დოქტორი მ. პავლიანისა ნავსარდაიანი. Первая частная лечебница Д-ра Навасардяна. Тифлиси, противъ памяти. Воронцову. (წ)

## კვილის ექიმი

### ა. გ. სოლოლაშვილი

მიიღებს ავადმყოფებს ყოველ დღე დილის 9-დან 2-მდე და ნაშუადღევის 5-დან 7-მდე.

მიხედის ქუჩა № 32. (10—უ.—10)

### მთავრობის განკარგულებანი

დამტკიცებულ იქნა ზაქათაისის საზოგადოებრივი სამხარუნიკო საზოგადოების კომიტეტის დირექტორად შტაბს-გაბატია გველეხიანი.

## ახალი ამბავი

\* კავკასიის მთავარ-მართებლის მიერ დანიშნულმა განსაკუთრებულმა კომისიამ დათვალიერა სავაჭრო-სამრეწველო დუქნები და ეზოები და წარუდგინა ამის შესახებ მოხსენება კავკასიის მთავარ-მართველს.

\* მკითხველებმა უკვე უწყიან, რომ კავკასიის მთავარ-მართებლის საბჭოს წევრი პრიბილი საგანგებო საქმეთა მოხელის თავ. კურაკინის დახმარებით შეუდგა ტფილისის გუბერნატორის კანცელარიის რევიზიას. რევიზია ერთს ან ორ დღეს კიდევ გასტანს.

\* შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ გამოგზავნილი ბეითლები სომხეთსკი და გოპალივი დანიშნულ იქნენ: პირველი—გორის და მეორე ტფილისის მაზრაში.

\* საგუბერნიო მიწის მშომელს ბ. ნ. პაქაძეს დაევალა დათვალიეროს ის მიწები, რომელნიც ქ. ტფილისის ეკუთვნის.

\* გაზეთების სიტყვით, ამ ემად ბაქოში არიან ამას წინაღ გარდაცვა-

ლებულის ინგლისის სახელმწიფო მოღვაწის გლადსტონის შეილები, რომელთაც აზრად აქვთ ათწიწარმოებას შეუდგენ. ამ საქმისათვის უკვე გარდაუღვიათ 4 მილიონი მანეთი.

\* 23 ნოემბერს ქუთაისის ოლქის სასამართლომ განიხილა საქმე თავადთა ა. დ. ერისთავისა და ნიკ. მანუჩ. ჩიჩუასი, რომელთაც დიდი ჩიკაიძის მოკვლის განზრახვა ედებო. სასამართლომ ორივე ბრალდებულნი დაწინაურებულ სენო და მიუსაჯა მათ ტობოლსკის გუბერნიაში გადასახლება. ჩიჩუასი-უვადლო, ხოლო ერისთავს ისე, რომ რამდენცა ხნის შემდეგ შეეძლება ამ გუბერნიიდან სხვა გუბერნიებში გადასვლა.

\* ნოემბრის თვის განმავლობაში ქალაქის საყვარელში დაკლულ ღორებს შორის ტრიხინა აღმოაჩინდა სულ 43 ღორს. ტრიხინა აღმოაჩინდა იმ ღორებს, რომელსაც ტფილისში ინახავდნენ და ჰყვებოდნენ, არც ერთი სოფლიდან ჩამორეკილი ღორი არ აღმოჩნდა ტრიხინიანი.

\* ახ. მიმ. 4-ს პეტერბურგიდან ატყობინებენ, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტრო უკვე შეუდგა ახლის პროექტის განხილვას კავკასიაში სამკურნალო ნაწილის გარდაკეთების შესახებ.

\* „ტფ. ფურ.“-ს პეტერბურგიდან ატყობინებენ: მიწა-მომქმედების სამინისტროში ლაპარაკია აღძრული იმის შესახებ, რომ მომავლის წლიდან გადიდებულ იქნას მიწად მოქმედების მინისტრის რწმუნებულის კანცელარიის შტატები.

\* ახ. მიმ. 4-ს ატყობ ნებენ, რომ გორის ხიდი ამ ემად დაბურულია, რადგანაც იმის შეკეთებას შეუდგენო. დროებით მტკვარზედ ბორანი გაუმართავთ.

\* პეტერბურგიდან „ახ. მიმ.“-ს დღევით ატყობინებენ: დანიშნულ იქნენ: ვეიდენაუმი—ტფილისის გუბერნიის გლეხის საქმეთა საკრებულოს წევრ-საქმის მწარმოებლად, სტავროპოლის ოლქის სასამართლოს თავმჯდომარე; ამხანაგი ხლოპინი—ტფილისის სამოსამართლო პალატის წევრად; მომრიგებელ მოსამართლეთა თანამემწენი: ტფილისის მეორე ნაწილისა ლიგენზვიჩი და ზუგდიდისა შნეიდერი—მომრიგებელ მოსამართლეთა, პირველი სიღნაღის მაზრაში, ხოლო მეორე—ლენქორანი-საში. ლენქორანის მომრიგებელი მოსამართლე მამულიშვილი—ბაქოს მაზრის მომრიგებელ მოსამართლედ; კავკასიის სახმედრო ოლქის გარის უფროსის განკარგულებაში მყოფი გენერალ-ლეიტენანტი შალიკოვი—ვილენის სახმედრო ოლქის გარის უფროსის განკარგულებაში

\* „თარას“-ს ატყობინებენ ბაქოში არიან ამას წინაღ გარდაცვა-

წესდება იმ საქციონერო საზოგადოებისა, რომელსაც აზრად აქვს ტფილისში საწერ ქალაქის ქარხანა გამართოს. საზოგადოებას ააჩვენებენ: გ. თუმევი, ი. ადამოვი, ინე. პ. აკოფოვი და დე. აკოფოვი. საზოგადოების ძირის თანხა 500,000 მანეთისაგან შესდგება. გამოგობა საზოგადოებისა ბაქოში იქნება.

\* „გაზ. „Черн. Вѣст.“-ი იუწყება, რომ ქუთაისის სახმედრო გუბერნატორმა დაამტკიცა ბათუმის ქალაქის არჩევანები.

\* როგორც „გაზ. „კავკას““ ი იუწყება, აზრად აქვთ ქუთაისის ვაჭარ გიმანია გადააკეთონ რეალურ სასწავლებლად. შუამდგომლობა ამის შესახებ უკვე დაუწყვიათ.

\* როგორც გაზეთი „კავკასი“ იუწყება, კავკასიის მთავარ-მართებლის განკარგულებით სახმედრო სასამართლოში მიცემულ იქნენ: გორის ზურგის ქვეითა რაზმის უნტერ-ოფიცრები—ავსენტი ლოლობერიძე და კირილე გამსახურდია, ამავე რაზმის ჯარისკაცები—კონსტანტინე ბაკურაძე და სიმონ ენდლიძე და გორის მოქალაქის ცოლი მაკა ამერიძე. დასახლებულ ჯარისკაცებს თავიანთის უფროსის შტაბს-კაპიტანის ვორონკოვის მოკვლის ბრალი ედებათ, ხოლო მაკა ამერიძე „მომრიგებელ-სასამართლოს მიერ მისასჯელ სასჯელთა წესდების“—მე-177 მუხ. აღნიშნული ბრალი.

\* შერევისა, (შორანის მაზრა). 23 ნოემბერს, დილის 10 საათზედ, პერევისაში სახარელი უბედურება დატრიალდა: გლეხის მაქსიმე მოდებაძის ცოლმა დაფინამ თავი ჩამოირჩო. როგორც მამასახლისის გაოძიებლად ნ. ხანს, თავის ჩამორჩობის მიზეზი ისა ყოფილა, რომ დაფინას სხვა კაცი შეჰყვარებია.

\* ქუთაისი. ქუთაისის ქართულმა დრამატიულმა დასმა, დიდად შეწუხებულმა ქართულის სცენის მუშაკის თამაზიშვილის უდროოდ გარდაცვალებით, გარდაიხდა პანაშვიდი იმის სულის მოსახსენებლად სომეხ-გრიგორიანთა ეკლესიაში.

\* 28 ნოემბრიდან დადგენ ტფილისში ევალით ავად გასდა 105 გაცი, ქაღ და ბავშვი.

\* ამ დღეებში ჩამოვა ტფილისის და თავად ჯანაყრთა თეატრმა წარმოდგენას გამართავს შეუდგება რუსული საზოგადოება და ი. ნ. ნ. კაილავიჩის გამგეობათ.

\* მთავარ-მართებლის განკარგულების დირექტორის განკარგულებით, ამ განკარგულებისა მიხედვით დაიღობა, 9 საათის ნაცვლად, როგორც ჰაქადაის იეო, 8 საათზედ და გასტანს ნაშუადღევს 3 საათამდე.

„შუამავლის“ წიგნთა საბანკი

კვირას, 29 ნოემბერს, საღამოს 8 საათზედ, სათავადაზნაურო ბანკის დარბაზში შესდგა საგანგებო კრება „შუამავლის“ წევრთა, კრებას 34-მდე წევრი დაესწრო. კრების დაწყებისთანავე თავმჯდომარედ ამორჩეულ იქნა ი. ა. მანსვეტაშვილი, ხოლო მდივნად ა. მ. ახანაზაროვი. კრებამ აღიძრა ლაპარაკი იმის შესახებ, რომ კონტროლის თავმჯდომარე და ფირმის წარმომადგენელი ე. თი და იგივე კაცი იყოს, როგორც აქამდე იყო, თუ არაო. ამ საგანზე ხანგრძლივი კამათი გამოიწვია. თავმჯდომარემ გარდასაწყვეტად დაადგინა სამი საკითხი: 1) ფირმის წარმომადგენელი და გამგებობის თავმჯდომარე ერთი იყოს თუ არა; 2) ფირმის წარმომადგენელი და კონტროლის თავმჯდომარე ერთი იყოს თუ არა, და 3) ფირმის წარმომადგენელი ერთი ამათგანი იყოს, ე. ი. ან გამგებობისა და ან კონტროლის თავმჯდომარე, თუ სხვა ვინმე. ფეხზედ წამოდგომით შეკრებილ იქნა ხმები და კრებამ ხმის უმეტესობით დაადგინა: ფირმის წარმომადგენელი და გამგებობის თავმჯდომარე ერთი და იგივე კაცი უნდა იყოს. ასეთის დადგენილების გამო ე. აღნიაშვილმა უარი განაცხადა, უარს ვაძვრებ გამგებობის თავმჯდომარის თანამდებობისაგან, რადგანაც თანამდებობასთან შეერთებული ფირმის წარმომადგენლობას ვერ ვიკისრებო.

ფელეტონი

მოსაზრებანი მართულის სამკალსიმო ბაღოგის შესახებ.

ამას წინად „ივერიაში“ იყო დასტამბული ბ წინადადების წერილი ქართულის საეკლესიო გალობის შესახებ. ამ წერილში ბევრი საგულისხმიერო აზრი იყო გამოთქმული და მოკლედ, მაგრამ გარკვევით დასმული კითხვა. იმ წერილში აღძრული კითხვა და აგრეთვე საქმის საღი შეხედულება, იქვე გამოხატული, მათხულებს მეც რამდენიმე ჩემი მოსაზრება განვუზიარო მკითხველთა ამ საკითხის შესახებ.

ჩავეწერე დავთარშიო. იმისავე სურვილის თანხმად აურჩევით სამი კაცი — კარიკაშვილი, ს. წერეთელი და ს. გულაშვილი იმის გამოსარკვევად, მართლა საქონელი ამჯამისა მომატებულია თუ არაო. კომისიის ორი სხდომა ჰქონია, დაუბარებია ი. ა. კახეთელიძე, მაგრამ იგი არ მისულა. გაუსინჯავს საქონელი და დაკლებულის ფულის მომეტებული საქონელი არ აღმოჩენილა. კრებამ დაადგინა: მიენდოს გამგებობას, რომ მან მოსთხოვოს ეს ფული იგივე კახეთელიძეს იმ წესით, რა წესითაც თითონ დაინახავს საქონელად.

ნი არიან საქმე გააკეთონ; სიხარულით გული გიტოკავს, რომ უყურებ ამ ვითომ ერთ-სულობასა და თანაგრძობას, ფიქრობ: „მაშ ხელს აღარა შეუშლის-რა და საქმე გაკეთდება“, მაგრამ არა... მოსტყუვებით. გაივლის ცოტაოდენი ხანი და უცბად ავარდნილი აღი უცბადვე ჩავარდება; ჩამიჩუმდეს აღარ იმის იმ საგნის შესახებ და ამ გვარად დაღვეს იგი ჩაილულის წყალს. ამა დაუკვირდით, თუ ყოველი ჩვენი საზოგადო საქმე ასე არ არის!

სომალის „ქაბატინა II“-ის დაღუპვა

22 ნოემბერს, როგორც დღემთ გაცნობეთ, საზარელი უბედურობა მოხდა შავს ზღვებზე, ოჩამჩირესა და ფოთს შუა. გაგიდის მახლობლად: ბათომიდან მომავალი „რუსეთის საზოგადოების“ გემი „პეტრე“ დაეჯახა ოჩამჩირედან 5 ზღვის მილის მანძილზედ „რუსეთის საზოგადოების“ საქონლის საზღვი გემს „ეკატერინა II“-ს, რომელიც იმ წამსვე ჩასძირა. აი, როგორ მოხდა ეს უბედურობა:

ლუკა მუშაობდა, მგზავრები, რომელთა რიცხვიც ბევრი ქალი და ბავშვიც იყო, ხმელეთზედ გადმოსვლისათვისვე დედამწავლედ ემზობოდნენ და ტირილით ჰკოცნიდნენ მიწას. გავიგეთ, რომ აქედან ძალიან ახლო ხომალდები ერთმანეთს დაეტაკენ და ერთი მათგანი იმ წამსვე დასძირაო. გათენებამაც მოახწია და მართლა შორს ზღვაში გამოჩნდა ორი ანძი; ეს დაღუპულ „ეკატერინა II“ ანძები იყო. ხომალდ „პეტრეს“ ცხვირის ორივე გვერდი ჩამტვრეული აქვს ასე, რომ კაცი თავისუფლად გაეტეოდა შიგ. მცირეოდენი ლელვა რომ ყოფილიყო ზღვაზე, უეჭველად ისიც დაიღუპებოდა. დაღუპულა ხომალდი „პეტრეს“ 3 მგზავრები. ხომალდი „ეკატერინა“-ს კაპიტანი და მისი თანაშემწენი გადაჩენილან, მოსამსახურეთაგან დაღუპულია სამი კაცი, სახელდობრ ბოცნიანი ცინცაძე და მგზავური შ. დაედიანი და იაკობ შებოლოვი. დანამდილებით არავინ უწყის, მგზავრთაგან რამდენია დაღუპული. მაგრამ ცხრა წლის რუსის გოგო და ერთი ქალი რომ დამხრწვალა — ეს კი ცხადია. დანაჩენების არც პატრონი სჩანს და არც არავინ უწყის-რა მხოლოდ სანუგეშო ის არის, რომ მგზავრნი ცოტანი ყოფილან დაღუპულს ხომალდზედ. სადაც გემი დაიღუპა, ზღვა იქ ღრმა არ არის — 45—50 ფუტის სიმაღლეა. ჩამარულ გემის ანძები ზღვის ზემოთ მოჩანს.

„ეკატერინა II“-ის კაპიტანი კონსტანტინე ორლოვი 50—60 წლის კაცი. აი ის რას ამბობს ამ უბედურების შესახებ: მე გამოვიდი ოჩამჩირედან ფოთისკენ წასასვლელად დღის 6 საათზე ოდესის ანგარიშით. რამდენიმე ხნის შემდეგ დავინახე მარცხენა მხრით წითელი და თეთრი ფარანი. მე მიმართულე არ შევსცვალე, რადგან ნიშანი ამა გვიჩვენებდა, მაგრამ მოპირდაპირე გემში ბობ, ვითომც ეს კილო დასაკარგი იყოს და ან ყურადღების ღირსი არ იყოს, პირიქით, აუცილებლად საჭიროა მისი დაწერა-დაბეჭდვაც და ამგვარად მისი დაცვა. საქმე ის არის, რომ ღღეს ჩვენთვის უფრო საჭიროა უბრალო, სადა კილო, რომელსაც უადვილესად შეითვისებს მოსწავლე და მათადავ, რომელიც უადვილესად გავრცელდება. ამგვარია ქართლ-კახური და გურული სადა კილო და საჭიროა ისინი დაიწერონ, დაისტამბოს ერთად სკოლებში სახმარებლად და, რამდენადაც შეიძლება, კიდევ უფრო გაავრცელდეს უსწორებულ იქნას. სკოლა ის ნიდაგი, რომელზედაც უნდა აღსდგეს და აღმოცენდეს ჩვენი საეკლესიო გალობა. ღღეს რუსეთში დღი ყურადღება მიქცეული საეკლესიო გალობაზედ და საპატო ადგილიც აქვს დათმობილი სასულიერო უწყების სასწავლებლებში, ჩვენშია ამ სასწავლებლებში ისეთივე ადგილი უჭირავს ქართულ გალობას; როგორც რუსულს. რუსულის გალობისათვის გარკვეული პროგრამები შედგენილი და გამოცემული უწყისის სინოდის მიერ. დასავლეთ საქართველოს სასულიერო სასწავლებლებისა და სემინარიისათვის-კი წარსულ წელში ქუთაისის სემინარიის მთავრობამ შეადგინა დაწერილებითი პროგრამა ქართულის გალობისა და დაურბე სასწავლებელთ სახმარებლად. ეს პროგრამა გვარიან შინაარსიანია და რაც შიგ საგალობლებია მოთავსებული, იქნა რომ შეისწავლონ მოსწავლეებმა, ისიც საკმაოა. ამ პროგრამით უნდა ვისარგებლოთ და ვეცადოთ შესდგეს იმისთანა სახელმძღვანელო ქართულის საეკლესიო გალობისა, რომელიც ერთგვარად სახმარებელი იყოს, როგორც დასავლეთისა, ისე აღმოსავლეთ საქართველოს სასწავლებლებში. ამ სახელმძღვანელოში მოთავსებული უნდა იყოს საგალობელი როგორც ქართლ-კახურის, ისე გურული იმერული სადა კილოები. უფრო ადვილი საგალობელი უნდა ასწავლოს უმცროსს კლასებში, ხოლო უფრო სანდოლი და აგრეთვე „განმშვენებულ“ კილოს ნიმუშები — უფროსს კლასებსა და სემინარიებში.

თეატრის მაგიანე

„სამშობლო“, ზღუდავმედიანი დრამა ერთსავეთისა.

კვირას, 29 ნოემბერს, ქართულ დრამატიულ დასის მიერ წარმოდგენილი იქნა დრამა „სამშობლო“. ამ წარმოდგენას საზოგადოება ბლოადგინა დაწერილებითი პროგრამა ქართულის გალობისა და დაურბე სასწავლებელთ სახმარებლად. ეს პროგრამა გვარიან შინაარსიანია და რაც შიგ საგალობლებია მოთავსებული, იქნა რომ შეისწავლონ მოსწავლეებმა, ისიც საკმაოა. ამ პროგრამით უნდა ვისარგებლოთ და ვეცადოთ შესდგეს იმისთანა სახელმძღვანელო ქართულის საეკლესიო გალობისა, რომელიც ერთგვარად სახმარებელი იყოს, როგორც დასავლეთისა, ისე აღმოსავლეთ საქართველოს სასწავლებლებში. ამ სახელმძღვანელოში მოთავსებული უნდა იყოს საგალობელი როგორც ქართლ-კახურის, ისე გურული იმერული სადა კილოები. უფრო ადვილი საგალობელი უნდა ასწავლოს უმცროსს კლასებში, ხოლო უფრო სანდოლი და აგრეთვე „განმშვენებულ“ კილოს ნიმუშები — უფროსს კლასებსა და სემინარიებში.

\* დამახინჯებულად ვთვლი პროგრამის ე. ი. ხმების შეთანხმების მხრის, ხოლო რაც შეეხება მელოდიურ მხარეს, ე. ი. კილოს, იგი მეტად მდიდარია მუსიკალურის ფრთხილბოთა და ძვირფას მასალას წარმოადგენს კომპოზიტორისათვის.

მაღ დავსწრო: თეატრი თითქმის სავსე იყო ხალხით. რაც შეეხება თვით პიესის წარმოდგენას, უნდა შევნიშნოთ, რომ ამ საღამოს პიესამ სუსტად ჩაიარა. არტიტებს რაღაც უკუნებობა ეტყობოდათ, ამას გარდა, რეჟისორის ხელიც ნაკლებად სწავდა. სტატისტიკები სრულიად მოუმზადებელი იყვნენ. ამის წყალობით მესამე მოქმედების მეორე სურათის საუკეთესო სცენამ, — როდესაც მეტების ციხეში შაჰის ჯარი შემოვიდა, ცუდად ჩაიარა. ბ. ნი იუფინამ, რომელიც ამ სეზონში ტულისის სცენაზედ პირველად თამაშობდა, საეცხოვოდ წარმოადგინა ლეონიძის როლი. არა უშავდა რა თეატრის პატარა როლში ქ. ნ. გარელიძისას. ეს ახალგაზდა არტიტი ქალი თანდათან მეტს უნარსა და ნიჭს იჩენს; გვიანდელ წარმოდგენებს აგრეთვე ქ. ნ. ეფემია მესხი და ჩერქეზივილიძე, ბ. ნ. გვდევანიძე, კანდელაკმა და სვიმონიძემ. სამაგიროდ, ვერაფრად სანახავი იყო ახალგაზდა არტიტიტის თამაში, განსაკუთრებით ბ. ნ. იმერტიანი, რომელიც თავ დადიანის როლს ასრულებდა. ბ. ნ. იმერტიანის ულახოთოდ იბერებოდა; სამეგრელოს ბატონიშვილს იმას არა მიუგავდა-რა.

დასასრულ არ შეგვიძლიან ორიოდე სიტყვა თეატრის ადმინისტრაციის მიმართ არა ესტყვათ. როგორც ეტყობა, ადმინისტრაცია ნაკლებ ყურადღებას აქცევს თეატრში წესისა და რიგის დამყარებას. მთელ პირველ მოქმედების დროს ქანდარაზელ ისეთი ღრიანცილი და ყვირილი იყო, რომ არტიტიტების ლაპარაკი და რბილი პირველი რიგში მჯდომთათვისაც არ ისმოდა. საზოგადოდ ხურობა ქანდარაზე ყოველ წარმოდგენის დროს არის ხოლმე, მაგრამ ამ დღეს მეტის მეტი იყო. საქორაო ადმინისტრაციამ და აგრეთვე პოლიციამ ყურადღება მიამკვიროს ამ გარემოებას.

შემდგომ წარმოდგენა ხუთშაბათს, 3 დეკემბერს, იქნება არტიტიტ-ქალის ქ. ნ. კარგათეონის სახელობით. წამოადგენენ ღრამას „რუსთაველს“ და ვოდვეილს „ახალი-მკვლელი ცოლის შინა“-ს.

**რუსეთი**

— საერო განათლების სამინისტროს ახრად აქვს სამოსწავლო სემინარიებში სასოფლო-მეურნეობის სწავლება შემოიღოს.

— ამა წლის პირველ სექტემბერისთვის რუსეთის სახელმწიფო ყველა შემნახველ კასსაში ყოფილა 508,512,000 მანეთი.

— ბარონესა კლარა გირშმა შესწირა 200,000 მანეთი ქ. ვილნაში ღარიბთათვის რამდენიმე სადგომების გასამართავად. ახრად აქვთ ამ ფულით 300 სადგომი გამართონ.

— ს. ტახტო ქალიშვილი გავრცობს იუწყებინ, რომ რუსეთის შესანიშნავმა რომანისტმა გრამმა ლ. ნ. ტოლსტოიმ ახალი დიდი რომანი დასწერა. რომანს სათაურად „კვირა“ ეწოდება. დაიბეჭდება იგი თურნალ „ნივა“-ში.

— მკითხველებმა უკვე უწყიან, რომ პეტერბურგსა და მოსკოვს შორის ტელეფონი გააყვით. ეხლა როგორც გზებზე იუწყებიან, ფოსტათა და ტელეგრაფთა მთავარმა სამმართველომ ლაპარაკი აღძრა იმის შესახებ, რომ ტელეფონით შეერთებულ იქნას პეტერბურგი, მოსკოვი, ვარშავა, კიევი და ოდეხა.

— მომავლის წლის თებერვალში მოხდება კრება იმ ექიმებისა, რომელნიც ქარხნებსა და ფაბრიკებში მსახურობენ. კრება ისეთს საგნებს განიხილვს რომელნიც ქარხნების საუკეთესოდ მოწყობას შეეხებიან.

— „Кур.“ სიტყვით, ახრად აქვთ ქარხნებში მომუშავე მკარე წლიდანათვის სავალდებულოდ გაჰხადონ წერა-კითხვის სწავლება.

**უცხოეთი**

**ბერლინი.** როგორც იუწყებიან, იმპერატორს ვიდეოქრონი-ფილმის კვლევის უნაზავს. მათ სხვაგვარი თათბირი ექონიათ. ამ გარემოების შესახებ ბერლინის სახელმწიფო რაგობენ გერმანიაში. ჭეშქარებენ, რომ იმპერატორისა და კვლევის უმთავრეს სათაბიროს საგანის საფუძვლიანად აღსრულების ქვეშევრდომი სადაცინა გარეგნურობის შესახებ ბერლინი უნდა განუცხადოს. როგორც დასრულდება, ახრად, რომ ბერლინის დასამშვიდებლად ბრუსისის მინისტრის საქმეთა მინისტრი იქმნება სამსახურად დათმავდება. როგორც იუწყებიან, მინისტრი ბრუსისის დახმარების მოწვევას ეწვევა დასამსახურებს. სიღწეადაც ახსრტრეულ ჩაგებასა და ზოლოვნების გარეგნის შესახებ გერმანიას რეინსტაგმად ექმნებათ დახმარება.

**მსკანია.** მადრიდიდან ატეონი ბენ გაზ. „Temps“-ს, რომ ესპანია რამდენ ფულისაც აიღებს ამერიკადგან, იმას იფადაქვს გუნდების ვაღს მოანდომებს, რომელც 180 მიალიან ფრანკს უღრისო. ამ ვაღს ახკარაში ესპანია ყოველ წელს 20 მიალიან ფრანკს ახდის თურმე. ფინანსთა მინისტრი უკვე შესდგამა წარსულ ომისთვის დახმარება ფულის ახგარიშას შედგენას, რათა ზარალი მტრის წკროთ ჭკმარიტი რნობები ექმნდეთ ქვეყნის ფინანსთა მდგომარეობის შესახებ. გონსრატორებო დიდი წინააღმდეგობას, მაგრამ სამინისტროს მინდგარდაუწყევტას სამსახურის თავი არ დახკობს, სანამ თავისს მოქმედებისს რუფს ახგარიშს არ წარუდგენს ზარალიმეტრს.

რომელიც ჰსურს, იმ კილოზედ ივალობოს. „Учебный обиход“-შია თითქმის ყველა ზემოხსენებული კილონიშუი მოიბოვება და მოსწავლეს საშუალება ეძლევა ყველა გაიკნოს. ჩვენ-კი ორისა თუ სამის კილოს ერთად მოთავსება ვერ მოგვიხტეხებია; ვერ მოგვიხტეხებია ვისწავლოთ იგი და ეკვლესიაში ხან ერთ კილოზედ დავივალთ, ხან მეორეზედ. განა ეს არა სჯობია მუდამ ერთ კილოზედ გალობასა და ერთ-ფერობას? მაგრამ სად არის! ამას შრომა უნდა, უნარი, საქმის სიყვარული, გამოცემის—ფული და ჩვენ-კი ყოველ ამისა უკაცრავად ვართ... ეს ისეთი საქმეა, რომ აქ კერძო მეთაურობა ვერას გახდებდა. საქორაო შეერთებული ძალა და ეს ძალა ჩვენი სამღვდლოება უნდა იყოს.

ეხლანდელ ჩვენს სამღვდლოებას ბევრი ემდურის და ეს სამღვრავი ბევრ შემთხვევაში სამართლიანია. მართლაც და, ჩვენი სამღვდლოება ვერა სდგას თვისის მოწოდების სიმალღვრედ. ეს თავის-დათავად ისე თვალ საჩინია, რომ დამტკიცება აღარ ეჭირვება. ამ მოვლენის მიხეჭი ბევრია, მაგრამ მათი გამოკვლევა, რასაკვირველია, ჩვენის წერილის საგანს არ შეეხება. ვიტყვით მხოლოდ, რომ, როგორც სხვა საქმეში, ისე საეკლესიო გალობის გავრცე-

**პარიტი.** როგორც დასრულიდა იყო წარმოდგენა გამაცხადეს, სახერმნეთის ბატონიშვილი გიორგი კრიტის გუნდალ-გუნდარსკრად დახმარება, ახარბეულს სდგას მოწყობა თავი განისწინ ბატონიშვილისათვის საყვარელისა და ბატონიშვილის გამოსაცხადებლად. თვით ცხეში ამ დროს სამღვდლოება იყო თავისოვრია და სამადლოებლ ზარკლისს ახდადა.

შწარლობა გულ მსწრვლად ეტეება ბატონიშვილის გიორგის გუნდალ-გუნდარსკრად დახმარებას და უხრკეს მას, საბერძნულიდან ნუ წამოიყვან რისი ვაგნესო. ურჩხლ-გაზეთების ფუქრით, საბერძნულით ასე არავის უნდა ახრნოს თავი, რომ ახრად მასქეს-კრიტის საქმეზედ ასე თუ ისე ზედ გავლებს უნდა ვიქმნიოკო. ბატონიშვილის დაუწყება ეს რჩევა და საბერძნულიდან მართლად არავის წარუგანს არ ახარებს თურმე, ორის აფიცრის გარდა.

**ფილიპის კანცელარი.** უკანასკნულად მოსულ ცნობებით მტკიცდება, რომ იფადაქვს მართლა აურჩევათ აგენაღდა რესპუბლიკის ბრუინდენტად, რის შესახებ ცნობები გავრცეინათ სხენებულ გუნდლების ყველა ადგილის. აგენაღდა ახგადებს, რომ ჯარის შეგროება და გარათება მტომკერ დაგამთავრე ჭამდე, რომ საზარია ახრადი მკვლეა, მაგრამ იმედა მასქეს 40,000 კაცი მინდგ გარკად გაწრთინილი და შუთათე ახრადებული გამოიყვანო მოკვლეს დროშია. როგორც ჭეშქარებენ, აგენაღდას ამ შემთხვევაში ტყუობადაც განთავისუფლებულ ესანხლებების იმედა ექმნა, რომელნიც ამრავლებების წინააღმდეგ ბრძოლაში მისარს მისცემენ მას.

მეამბოხეთაგან ამრავის მთავრობის საყვარდღებოდ ზრკვლამდგა და ბრკდელო, რომელშიაჩ ნათკეადა, რომ აგენაღდა იფადაქვს რესპუბლიკის ბრუინდენტად არის ახრეული და ამიტომ შეერთებული მტრებია არ უნდა

აურჩარდეს მთელია არჩეულია ახრმა მკვლეამ იმას წაწადას განსრინდა.

აგენაღდას გაზეთი „Independance“ თამადა ახგადებს, რომ იფადაქვს იარადეს თახმინა არ იქნებანს, მათს ქვეყნას ისე მოპუერას ვინმე, როგორც რამე გასასიადელ სჯონელსო. გაზეთი არა მალავს, რომ ამრინკებებს მართლად უწევს ქანდარაზეთს, მაგრამ მეამბოხნისი, აგენაღდას მეთაურობით, მათ დაუხმარებლად დასმდევენ ესანხლებსო.

**ჩინეთი.** ზეკინადაც ისე უნებრეო ამბები მოსდით გაზეთებს: მთავრობა სასტატად სდგენის თურმე ყველა საკლე ვაგნს; დაბატომტებს და ცხეში ხანმას ბუერს არ ავმარებს და სიკვდილით დასჯას კრთობ იმეათი მოკლენას, მაგრამ, როგორც ეტუობა, მთავრობას თათონკესტენინან, თუ ეადება ასეთის სასტაციის სასჯელისა, და ბრძანება აქვს გატეშილი — სიკვდილით დასჯას მინდგ ნუ გამოამარჯავთო. ეკრობაქელთ-ო შიში არა ექმნათ არა ვითარის სასჯელისა, რადგან მთავრობას უბრძანება— ეკრობაქელთ სკელი არავინ ახლოსო. თათონ დედოფალს განმეორებით მოწყობა მანდარინებისათვის — არამდ და არამდ ქრისტიანს მისიონერებს და საზოგადოდ ეკრობაქელ მოკვრუთ თავს არავინ დაქსხსო.

გადაუხეებულ იმპერატორის შესახებ ათასს რასმეს დახმარებას. სსკათა შორის, ამბობენ, რომ მას მოსწავლეს, რა წამსაც ეტახტის მექვიადრე იქნება ახრეულიო. ამტკიცებენ, ვითომც იმპერატორისა გადწვევალი ექმნდა— იმპერატორად გამოაცხადოს განსიქენებულ ზოგინახნის წაწადაქელბ ტუნგ-შისი. მაგრამ ახლ იმპერატორის გაშეუბის შესახებ ოფიციალურად შემდეგ გამოაცხადებენ, რადგან ჯერ-ჯერობათ ბრძანება უნდა გამოიცეს თურმე, რომელშიაჩ ნათკეამ იქნება, რომ ესლანდელო იმპერატორია, გუნგ-სი, შერდლო-მით იქნას ახრეული და მან დიდს უბედურებაში ჩაავლო ჩინეთიო.

გაქიანურებული და მასთან გაუგება-რი კთახვა ხალხს როგორ მიიზიდავს?! აჰ, ამისათვის-საა საქორა ისევე თვით სამღვდლოებამ იზრუნოს ღვთის მსახურების განმშენებნისთვის კარკად გაწყობილის გალობით. გალობის გავრცელებისათვის საქორაო ნოტები, რადგან ზეპირ დასწავლილი გალობაკაც მალე ავიწყდება და მასთან თვით გალობაც მაინჯდება. ამისათვის-საა საქორა საღვდლოებ მითავოს და გამოსცეს საეკლესიო საგლობლების კრებული იმ გვარად, როგორც ზემოდა ვთქვით. ეს მით უფრო საადვლოა ეხლა, რომ, როგორც ვთქვით, თითქმის ყველა საგლობელი დაწერილია ნოტებზედ და ხელთნაწერად არის, რომელიც ძალიან ადვილი შესაძლებელია დაიკარგოს. ეს კრებული საწავლელბზედაც გამოცემა სახელმძღვანელოდ და ეკლესიებშიც უნდა იყოს სახმარად. ძვირფასად გამოცემას უნდა მოვერიდოთ, რაც შეიძლება გამოცემა იაფ ფასიანი და ყველასათვის ხელმისაწვდენი უნდა იყოს. როდესაც ჩვენი ძველი საეკლესიო გალობა ამ გვარად გამოიცემა, შემდეგ მისს შეკეთებისა და გაუმჯობესობის საქმეც უფრო სისწრაფით წავა წინ.

სუ-ნანის მკვიდრნი დიდად აუღელ-  
ეგება, მთავრობის განკარგულების მიხედვით...

სასამართლო მართანე

გუშინ, 30 ნოემბერს, ტფილისის  
ოლქის სასამართლომ გააკრიკა საქმე  
ანაუარის გიორგი კობიაშვილისა.

ოლქის სასამართლომ კობიაშვი-  
ლი დამნაშავედ სცნა და მიუსჯია...

დაშკვირდი

სიტყვა მადლისა არა განახლებს  
და არცადა სპექნი არაინ განჭარბე-  
ბულ.

იოანე მონაზონი  
\*\*\*  
ვინც ადარებს აქსა სუგუნოდ  
დაშკვირდას.

ნიკოლოზ ტფილელი  
\*\*\*  
მხოლოდ ბიროტს ადამიანს ეჯავ-  
რება სამკურნალად.

მურსალ-გაზეთიდან

(ამოკრებილი აბზები)

ვიდრე დრეიფუსის გასამართლებდნენ და  
დასჯიდნენ, ერთის წლის წინაღ, ესე იგი

1893 წელს, პარიკის ერთს ძლიერ გავრ-  
ცელებულს გაზეთში, რომელსაც სახელია  
ფროდუა „პტი ჟურნალი“ დაბეჭდილი იყო...

ახალგაზდა კაპიტანს ფილიპე დორმელს,  
რომელსაც ზედი კარგს მომავალს ბედნიე-  
რებს უპაიის, გადაემტერა ორი ოფიცერი...

გამოძიება დორმელის საქმისა და იმის  
განსამართლება ცხიერ წაავსეს დრეიფუსის  
საქმეს, დორმელი გადაკარგეს კატორგაში...

გამოსაღები ცნობა

თუ სასურველია, რომ სავითსა და  
პროსიანის ჭურჭელს ცუდა სუნის და-  
ჟუარგათ, სა ამისა წამალი: ადკეთ...

დებეშა

29 ნოემბერი

პეტროპოლსკი. ცოტა მოკეთების  
შემდეგ, 27 ნოემბერს მიტროპო-  
ლიტი პალატი ისევ ცუდად გახდა;

სის სადგურზე პოლიციის მიერ დღი  
საფრთხილო ღონისძიებანი მიღებუ-  
ლი დრეიფუსის შეფთვალა თავისი...

პარიზი. „Gaulois“-ის სიტყვით,  
გენერალს ეპონს ამას წინაღ განუ-  
ცხადებია ფორისათვის უმაღლეს სა-  
მხედრო მთავრობის მაგიერ — რამდენ-  
ად სამხედრო არის მხედრო მთავართა...

პარიზი. პიკარის საქმის შესახებ  
საკასაციო პალატის განჩინების გა-  
მო, სამხედრო სასამართლო აღარ  
შესდგება 12 დეკემბერს.

ინგლის-ეგვიპტის ჯარები გელა-  
რეზედ ვავლით გალობატი წავი-  
დნენ, რომელიც, როგორც ჭეჭ-  
რობდნენ, ეფიოპის ჯარმა უნდა  
დაიჭიროს იმათზე აღრე. ჩაკ-ლი-

გულაპეშტი. წარმოდგენილია  
პალატა. კცება ძალა უნებურად ჩქა-  
რა იქმნა დაზურული, რადგან ოპო-  
ზიციის მიერ ატეხილი ხმაურობა...

30 ნოემბერი

პარიზი. ესპანიასა და შეერთებულ  
შტატებ შორის ზავის ხელშეკრულო-  
ბას უკვე ხელი მოაწერეს.

პარიზი. დეპუტატმა გილემენმა  
შეატყობინა „Temps“-ის რედაქ-  
ტორს, რომ დრეიფუსის საქმის გან-  
სამართლებელ სამხედრო სასამართ-  
ლოს ერთმა წევრმა უამბო იმის ნა-  
ცნობს ზღვის ჯარის ოფიცერს, რომ...

პარიზი. სერ პონსონი მინისტრ  
დელკაესთან იყო სადარბაზო. ბრი-  
ტანის ელჩმა ხელ-მეორედ განაც-  
ხადა თვისი გულითადი სინანული...

სის სადგურზე პოლიციის მიერ დღი  
საფრთხილო ღონისძიებანი მიღებუ-  
ლი დრეიფუსის შეფთვალა თავისი...

განცხადება

დაბეჭდა დ ისეიღებს  
„მ. შ. წერა-კითხვის გამავრცელებ-  
ბელის საზოგადოების“  
წიგნის მცაზამა

- 1) პრილუკის არაქები, თარგ-  
მანი აკაცისა, მესამე გამოცემა, სურა  
თებით. ფასი 30 კპ.  
2) ამოღვის, ნათლება! და სხვ.  
მითხრობები ვაჟა-ფშაველასი. ფასი  
15 კპ.  
3) მამულე მამა და იხილო მკ  
ლი ქალი ი. გოგებაშვილის 5 კ.  
3) მამულე მამა და იხილო მკ  
ლი ქალი ი. გოგებაშვილის 5 კ.

ДАРОМЪ ПОРТРЕТЫ

Чтобы распространить в России свои прелестные портреты, писанные  
Карандашомъ - Верескледомъ. АРТИСТИЧЕСКОЕ ОБЩЕСТВО ПОРТРЕТОВЪ въ  
Парижѣ СОВЕРШЕННО БЕЗПЛАТНО напишетъ всякому читателю или подписчику  
нашей газеты портретъ Карандашомъ - Верескледомъ большой цѣности.

открыта подписка на 1899 годъ

на газету

„КАСПІЙ“

(XIX ГОДЪ ИЗДАНИЯ).

Въ 1899 году „Каспій“, въ Баку, ежедневно, будетъ выходить  
по прежней программѣ газеты литературной, общественной и полити-  
ческой, съ обширнымъ нефтянымъ отдѣломъ, при той же самой под-  
писной цѣнѣ.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:

Table with subscription rates: 12 months 7 rubles, 11 months 6 rubles 50 kopecks, 10 months 6 rubles, 9 months 5 rubles 50 kopecks, 8 months 5 rubles, 7 months 4 rubles 50 kopecks, 6 months 4 rubles, 5 months 3 rubles 50 kopecks, 4 months 3 rubles, 3 months 2 rubles 50 kopecks, 2 months 2 rubles, 1 month 1 ruble 50 kopecks.

ЗА ГРАНИЦУ:  
На годъ — 13 руб.  
„полгода — 7 руб.

Допускается разсрочка платежа подписныхъ денегъ на слѣдующихъ  
условіяхъ: при подпискѣ вносится не менѣе 3 руб. городскими и 4  
руб. 50 коп. иногородными подписчиками; затѣмъ 15-го февраля 2

руб. и 15-го марта 2 руб.  
ИНОГОРОДНЫЕ АДРЕСУЮТЬ СВОИ ТРЕБОВАНИЯ, ВЪ БАКУ, ВЪ РЕ-  
ДАКЦІЮ ГАЗЕТЫ „КАСПІЙ“.

Подписка принимается: въ Баку—въ конторѣ газеты, Николаевская  
улица домъ Г. З. А. Тагіева; въ Тифлисѣ—въ книжн. магазинѣ Хидекекли  
и у И. К. Словинскаго; въ Кутаисѣ—при книжномъ магазинѣ братьевъ Чи-  
ладзе, противъ собора на тифлисской ул., собственный домъ; въ Батумѣ—  
при книжно-газетномъ агентствѣ М. Николадзе, въ Елисаветпольѣ—у Г. А.  
Альтгаузена, при его торговлѣ аптекарскими товарами; въ Москвѣ—въ кон-  
торѣ Матцѣ; въ Н.-Новгородѣ—въ Рождественскомъ газетномъ кіоскѣ и во  
всѣхъ извѣстныхъ книжныхъ магазинахъ столицъ и провинцій.

(3-2)